

MUSTAQILLIK YILLARIDA O'ZBEKISTON TARIXI FANIGA YANGI QARASHLAR.

1 Zaparova Zulxumor Qodirjonovna

ABSTRACT

O'zbekiston tarixini davrlashtirish masalasi, mamlakat tarixining umumjahon kontekstidagi ahamiyatini ta'kidlaydi. O'zbekiston tarixi fani, xalqimizning mustaqil taraqqiyot yo'liga kirishi, mustaqillik yillarida milliy huquqiy davlatchilik qurilishi, demokratik fuqarolik jamiyatini shakllantirish va erkin bozor iqtisodiyotini yaratish jarayonlarini o'rganishga yordam beradi. Ushbu fan, shuningdek, xalqimiz tarixini haqqoniy tasvirlovchi va aks ettiruvchi ko'zgu sifatida xizmat qiladi.

KEYWORDS

tarix

ilmiylik

tarixiylik

ma'naviyat

globalashuv

MAVZU:

Turon Universiteti Andijon filiali

“Tarix” fakulteti magistri

Annotasiya.

O'zbekiston tarixini davrlashtirish masalasi. O'zbekiston tarixi umumjahon – insoniyat tarixining ajralmas qismi hisoblanadi. O'zbekiston tarixi fani xalqimizning mustaqil taraqqiyot yo'liga kirishi, mustaqillik yillarida milliy huquqiy davlatchilik qurilishi, demokratik fuqarolik jamiyatni shakllantirish, erkin bozor iqtisodiyotini yaratish, jahon hamjamiyatiga integratsiyalashish jabhalaridagi faoliyatini o'rgatadi. Shu bilan bir qatorda bu fan xalqimiz tarixini haqqoniy tasvirlovchi, aks ettiruvchi ko'zgu, ijtimoiy, siyosiy, tarbiyaviy, ma'naviy saboqlar majmuasidir.

Mustaqillik yillarida tarixchi olimlarimiz tomonidan birinchi Prezidentimiz Islom Karimovning «O'zbekistonning yangi tarixini yaratish» kerakligi haqidagi metodologik va konseptual g'oyalariga amal qilgan holda ko'p ming yillik Vatanimiz tarixining ilmiy asoslangan davrlashtirilishi amalga oshirildi:

Ibtidoiy – jamoa tuzumi;

Qadimgi davr: davlatchilikning shakllanishi va rivojlanishi;

O'rta asrlar davri;

Turkiston Rossiya imperiyasi mustamlakachiligi davrida;

O'zbekiston sovetlar hokimiyati davrida;

Mustaqillik davri;

O'zbekiston Respublikasining mustaqillik yillarida bosib o'tgan yo'lining mazmun-mohiyati va xususiyatlarini ob'yektiv baholagan holda mustaqillik davrini quyidagi ikki bosqichga bo'lib o'rganish maqsadga muvofiq bo'lar edi.

1) 1991–2016-yillar.

2) 2017-yildan keyingi yillar.

Birinchi davr o'z navbatida quyidagi bosqichlardan iborat:

Birinchi bosqich — 1989-1991-yillar. XX asr 80-yillari o'rtalarida respublika ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy va ma'naviy hayotidagi inqirozli holat. I.A. Karimovning respublika rahbari lavozimiga kelishi, o'zbek tiliga davlat tili maqomini berilishi, «Mustaqillik deklaratsiyasi» qabul qilinishi va uning tarixiy ahamiyati, 1991 yil avgust voqealari. Sovet davlatining tanazzulga yuz tutishi kabi tarixiy voqealarni o'z ichiga oladi.

Ikkinchi bosqich — 1991-yildan 2000-yilga qadim bo'lgan davr. Bu davrda milliy davlatchilik asoslari va ijtimoiy yo'naltirilgan bozor iqtisodiyotini yuzaga keltirishga qaratilgan o'tish davrining dastlabki islohotlar jarayoniga ilk qadamlar qo'yildi. Demokratik an'analar asosida yangi davlat boshqaruv tizimi – qonun chiqaruvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati tashkil etildi, hamda fuqarolik jamiyati asoslari yaratildi, erkin bozor iqtisodiyotiga o'tila boshlandi.

Uchinchi bosqich — 2000 – 2010-yillar. 2000-yildan mamlakatda faol

demokratik yangilanish va modernizatsiyalash jarayonlari kuzatildi. Shu davrdan asosiy vazifasi qilib kuchli davlatdan – kuchli fuqarolik jamiyatiga bosqichma- bosqich o'tish vazifasi qo'yildi. Natijada mamlakatning siyosiy va iqtisodiy

hayotida demokratlashtirish va liberallashtirish jarayonlari chuqurlashdi, inson haq-huquqlari va erkinliklarini himoya qiluvchi mustaqil sud tizimi mustahkamlandi, fuqarolik jamiyati asoslari rivojlandi.

To'rtinchi bosqich — 2010 – 2016-yillar. 2010-yildan demokratik islohotlar

va mamlakatni modernizatsiyalash jarayonini yanada chuqurlashtirish masalasi ilgari surildi. Uning boshlanishi O'zbekistonning Birinchi Prezidenti Islom Karimov tomonidan mamlakatda fuqarolik jamiyatini shakllantirish va demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish konsepsiyasining ishlab chiqilishi bilan bog'liqdir. Bu davr davlat hokimiyati va boshqaruvini yanada demokratlashtirish, sud-huquq tizimi, axborotlashtirish sohasini isloh etish, so'z erkinligini ta'minlash, saylov qonunchiligini takomillashtirish, demokratik bozor islohotlarini chuqurlashtirishga qaratilganligi bilan xarakterlanadi.

O'zbekiston tarixi fanida O'zbekistonning davlat mustaqilligiga erishishi arafasida yuzaga kelgan murakkab vaziyat, respublika mustaqilligining e'lon qilinishi, mustaqillik yillarida mamlakatda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy sohalaridagi islohotlar va ularning bosqichlarini, O'zbekistonning jahon hamjamiyatiga har tomonlama integratsiyasini, xavfsizlik, millatlararo totuvlik va diniy bag'rikenglikni ta'minlash, tinchliksevar tashqi siyosat kabi masalalarning ilmiy va amaliy ahamiyati ochib beriladi. Fanni o'qitishning maqsadi – mustaqillik yillarida O'zbekiston Respublikasida yuz bergan muhim o'zgarishlar, tub islohotlarning mazmun- mohiyatini ko'rsatish va jamiyat hayotida talaba(mutaxassis)ning o'rmini, o'zligini anglatishdan iborat.

Fanni o'qitishning vazifalari – mustaqillikka erishish arafasida O'zbekistonda yuzaga kelgan murakkab vaziyatni hamda mustaqillik yillarida davlat boshqaruvi, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy va boshqa sohalaridagi islohotlarning mazmun-mohiyatini talabalarga tushuntirib berish, ularni Vatanga sadoqat va muhabbat ruhida tarbiyalash hamda milliy g'ururni shakllantirishdan iborat. «O'zbekiston tarixi» fanini o'rganishning nazariy-uslubiy asoslari O'zbekistondagi ijtimoiy-siyosiy jarayonlar va murakkab vaziyatlar tarixini, shuningdek mustaqillik yillarida davlat boshqaruvi, ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va ma'naviy hamda boshqa sohalaridagi islohotlarning mazmun-mohiyatini

yoritishda ilmiy tadqiqotlar olib borishning ilmiylik, tizimlilik, tarixiylik, ob'ektivlik va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi. Mustaqil O'zbekiston davlati hamisha demokratik taraqqiyot, modernizatsiya va yangilanish borasida belgilangan maqsadlarga erishishda eng muhim qadriyat va hal qiluvchi kuch bo'lgan bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash vazifasini o'zining asosiy ustuvor yo'nalishlari qatoriga qo'yib kelmoqda. Ayni paytda, O'zbekiston tarixi fani, uning mantiqiy davomi bo'lgan O'zbekiston tarixi"ni o'qitish, uning mazmun-mohiyatini ularga tushuntirish orqali, yuksak ma'naviyatli, dunyoqarashi keng qamrovli, intellektual salohiyatli, ma'naviy barkamol avlodni tarbiyalash, komil insonni voyaga etkazishdek mas'uliyatli vazifa turibdi.

XXI globallashuv asrida ta'lim sohasida mazkur fanni o'qitishdagi nazariy-konseptual yondashuv va ilg'or innovatsiyalar. O'zbekiston Respublikasida mustaqillikning dastlabki kunlaridan boshlab yoshlarga nisbatan alohida g'amxo'rlik ko'rsatilib, ularga oid davlat siyosati izchil ravishda amaliy hayotga tatbiq etib kelinmoqda. Bu siyosatning mazmun-mohiyati, asosiy yo'nalishlari, yoshlarga beriladigan ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va huquqiy kafolatlar O'zbekiston Respublikasining 1991 yil 20 noyabrdagi «O'zbekistonda yoshlarga oid davlat siyosatining asoslari to'g'risida»gi qonunida belgilab qo'yilgan.

O'zbekiston davlati hamisha demokratik taraqqiyot, modernizatsiya va yangilanish borasida belgilangan maqsadlarga erishishda eng muhim qadriyat va hal qiluvchi kuch bo'lgan bilimli va intellektual rivojlangan avlodni tarbiyalash vazifasini o'zining asosiy ustuvor yo'nalishlari qatoriga qo'yib kelmoqda. Bu borada yoshlarning nafaqat jismoniy va ma'naviy sog'lom o'sishi, balki ularning eng zamonaviy intellektual bilimlarga ega bo'lgan, uyg'un rivojlangan insonlar bo'lib, XXI asr talablariga to'liq javob beradigan barkamol avlod bo'lib voyaga etishi uchun zarur barcha imkoniyat va sharoitlarni yaratish maqsadi qo'yilgan.

Shu nuqtai nazardan, bugungi kunda yoshlar ijtimoiy-siyosiy kuch sifatidagi faoliyatining muhimligi va amaliy ahamiyati, O'zbekistonda mustaqillik yillarida amalga oshirilgan ijtimoiy-siyosiy islohotlar, jamiyat hayotining barcha jabhalarini modernizatsiyalash va yangilash masalasi bilan chambarchas bog'liqligida hisoblanadi. Chunki, mamlakatda yoshlarning aholi tarkibidagi salmog'i 60,0 foiz foizdan yuqorini tashkil qiladi. Mazkur mulohaza O'zbekiston yoshlar davlati ekanligini yana bir karra tasdiqlaydi.

Hulosa: XXI globallashuv asrida ta'lim sohasida «O'zbekiston tarixi» fanini o'qitishdagi nazariy-konseptual yondashuv va ilg'or innovatsiyalar qo'llanilishi natijasida mamlakatning intellektual va ma'naviy salohiyatni yuksaltirishdan manfaatdor ekanligi, globallashuv sharoitida bilimlilik mamlakatni iqtisodiy rivojlantirish va uning milliy boyligini ko'paytirishning muhim tarkibiy qismiga aylanib borayotganligi, yoshlarning yuksak ma'naviy darajasi esa insonlarda huquqiy madaniyatni, erkin va demokratik huquqiy davlatda yashash hamda mehnat qilish qobiliyatini shakllantirish, o'zligini anglash, ulardan shaxs, davlat hamda jamiyat manfaatlari yo'lida foydalanish imkonini beradi.

Foydalangan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz. 1-jild. – T.: O'zbekiston NMIU, 2017.
2. Mirziyoyev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. – T.: O'zbekiston NMIU, 2018.
3. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan birga quramiz. – T.: O'zbekiston NMIU, 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. – T.: O'zbekiston NMIU, 2019.
5. Karimov I.A. O'zbekistonning o'z istiqlol va taraqqiyot yo'li. – T.: O'zbekiston, 1992.